

80-lecie Katedry Technologii Postaci Leku i Biofarmacji. Pamięci prof. dr. hab. Marka Gatty Kostyala

Maciej Bilek, Renata Jachowicz, Witold Jamróz

Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum, Kraków 2008. Str. 171 + 5

Stefan Rostański

Książka pt. *80-lecie Katedry Technologii Postaci Leku i Biofarmacji. Pamięci prof. dr. hab. Marka Gatty Kostyala* (cz. I. – Prof. dr. hab. Marek Gatty Kostyal i jego następcy do 1995 r., str. 7–104, 380 pozycji) ma charakter publikacji naukowej opartej na rzetelnych materiałach źródłowych, a zarazem można ją zaliczyć do pozycji budujących pozytywny mit farmacji. Sylwetki ludzi w niej opisanych mogą służyć jako wzorce postaw realizujących ideały farmaceutyczne. Biografia prof. Gatty Kostyala została wnikliwie przedstawiona przez Macieja Bileka, który opisał lata dziecięce profesora, Jego dom rodzinny, naukę w gimnazjum, praktykę apteczną, studia farmaceutyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz pracę w aptekach i przemyśle farmaceutycznym, ze szczególnym uwzględnieniem kariery naukowej i wkładu w organizację studiów na Uniwersytecie. Dowiadujemy się, iż drugi człon nazwiska przyjął profesor dopiero w wieku 30 lat – w 1916 r., po adopcji go przez ojczyrna – dr Emeryka Kostyala. Znamiennym, traumatycznym epizodem w życiorysie prof. Gatty Kostyala było jego aresztowanie 6 listopada 1939 r. wraz z grupą krakowskich uczonych przez niemieckiego okupanta i wywiezienie do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen, skąd został zwolniony 8 lutego 1940 r.

Działalność Profesora była doceniana za życia. Otrzymał wiele odznaczeń państwowych, m.in. Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, a Polska Akademia Umiejętności i Polska Akademia Nauk mianowały go członkiem swych komitetów. Piszący te słowa był świadkiem przyznania profesorowi w 1954 r. przez Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego godności członka honorowego.

Rekapitulacją życiorysu profesora jest podrozdział *Prof. Marek Gatty Kostyal w oczach rodziny, współpracowników i studentów*. Lektura tego podrozdziału uzasadnia tezę o roli książki jako źródła wzorców

postaw wcielających w życie ideały ludzkie i farmaceutyczne. Był wzorem przedwojennego profesora – zawsze elegancki, dystyngowany i sympatyczny w stosunku do studentów. W oczach współpracowników najważniejszym rysem sylwetki profesora były humanizm, takt i spokój w codziennej pracy. Jakże aktualna jest jego opinia, iż reklamowanie leku jest niemoralne. Dla odbrązowienia postaci Profesora podana jest wiadomość, że nie należał do znakomitych mówców i na wykładach „przynudzał”.

Następcą prof. Gatty Kostyala na stanowisku kierownika Katedry i Zakładu Farmacji Stosowanej był doc. Adolf Stawowczyk, który kierował nią przez dwa lata (1962–1964). M. Bilek wyliczył kolejne etapy pracy docenta Stawowczyka i jego osiągnięcia naukowe podczas długoletniej pracy w Zakładzie (do przejścia na emeryturę w 1981 r.).

Kolejny szef Katedry i Zakładu Farmacji Stosowanej to jedna z najbardziej znaczących postaci polskiej farmacji XX wieku – prof. Leszek Krówczyński. Podobnie jak prof. Gatty Kostyal, którego uważał za swego mistrza, prof. Krówczyński wywodził się z rodziny aptekarskiej. Urodzony krakowianin, tu ukończył szkołę powszechną, po czym w czasie okupacji – szkołę zawodową w 1941 r. Jako technik-chemik był asystentem w Zakładzie Medycyny Sądowej i Kryminalistyki i brał udział w oczyszczaniu dokumentów i innych przedmiotów wykopanych z mogił Katynia, ich tajnym kopiowaniu i przekazywaniu drogami konspiracyjnymi do Londynu. W 1945 r. złożył egzamin dojrzałości i wstąpił na Wydział Farmaceutyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od pierwszego roku studiów pełnił obowiązki asystenta-wolontariusza w Zakładzie Farmacji Stosowanej i czas ten można uznać za początek jego kariery naukowej. W 1950 r. obronił pracę doktorską, w 1962 uzyskał habilitację, w 1969 r. – tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1975 r. zwyczajnego. W 1952 r. profesor rozpoczął pracę w Warszawie

w należącym do Państwowego Zakładu Higieny Zakładzie Badania Żywności i w tymże roku został samodzielnym pracownikiem naukowym w Oddziale Instytutu Farmaceutycznego w Tarchominie. Od 1954 r. pełnił zarazem obowiązki zastępcy profesora i kierownika Zakładu Chemii Farmaceutycznej Akademii Medycznej w Lublinie. Po objęciu przez niego w 1964 r. kierownictwa Katedry i Zakładu Farmacji Stosowanej w Krakowie nastąpiło zasadnicze poszerzenie zakresu prac Zakładu, co doprowadziło do zmiany nazwy na Katedrę i Zakład Technologii Postaci Leku i Biofarmacji (rok 1980). W latach 1960–1966 profesor był sekretarzem generalnym Międzynarodowej Federacji Farmaceutycznej (FIP), a później prezesem Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego (1970–1976) i wreszcie w latach 1984–1992 wiceprezesem Międzynarodowej Federacji Farmaceutycznej. Działalność naukową i społeczną prof. Krówczyńskiego wieńczy opis uroczystości jubileuszowej z okazji 70-lecia urodzin i 50-lecia działalności naukowej i organizatorskiej profesora (7 kwietnia 1995 r.). Ogólny wydzwięk tej uroczystości oddaje treść dyplomu przyznanego mu przez ministra zdrowia i opieki społecznej za ogromny wkład w rozwój polskiej myśli naukowej w dziedzinie farmacji. Profesor zmarł rok później – 15 lipca 1996 r.

Część II książki pt. *Katedra Technologii Postaci Leku i Biofarmacji wczoraj i dziś* (Renata Jachowicz, Witold Jamróz, str. 107–120) została opatrzona krótkim wstępem, obejmującym ujętą syntetycznie historię nauczania farmacji stosowanej w Krakowie, począwszy od zajęć w aptece szpitala św. Łazarza, poprzez starania o odrębny lokal w latach 20., aż

do przeniesienia w 1993 r. do nowo wybudowanego obiektu przy ul. Medycznej 9, gdzie mieści się obecnie zakład Technologii Postaci Leku i Biofarmacji.

W kolejnym podrozdziale omówiono działalność naukową istniejącej 80 lat Katedry i Zakładu Farmacji Stosowanej. Dowiadujemy się, iż od 1980 r. pracownicy Katedry i Zakładu Technologii Postaci Leku i Biofarmacji są autorami i współautorami imponującej ilości 1020 różnych publikacji. W podrozdziale pt. *Działalność dydaktyczna* opisano kształtowanie się przedmiotu nauczania zależnie od zmian programu studiów.

Książkę uzupełniają zamieszczone w układzie chronologicznym dane odnoszące się do dorobku naukowego, działalności dydaktycznej oraz organizacyjnej pracowników Katedry i Zakładu Farmacji Stosowanej oraz Katedry Technologii Postaci Leku i Biofarmacji. Wykaz obejmuje publikacje naukowe (1925–2008) i książkowe pracowników (1948–2008), konferencje i sympozja naukowe, zagraniczne wyjazdy szkoleniowe, prace habilitacyjne i doktorskie, ekspertyzy i opinie, prace dla przemysłu, działalność na rzecz środowiska naukowego i zawodowego w kraju i za granicą, kształcenie farmaceutów zatrudnionych w aptekach i hurtowniach, kształcenie pracowników przemysłu farmaceutycznego w kraju i za granicą oraz działalność organizacyjną na rzecz uczelni i wydziału.

Czytelnicy otrzymali publikację, która może służyć za wzór sumiennie i przystępnie napisanej monografii.

Otrzymano: 2009.01.15 · Zaakceptowano: 2009.02.16